įrengta turgaus aikštė. Ilgame ir siaurame sklype Šv. Stepono g. 31, tarp Šv. Stepono ir Mindaugo gatvių, pastatai buvo statomi palei sklypo ribas, abiejose jo pusėse.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu Šv. Stepono g. 31 ištirti 2 šurfai (iš viso 10,8 m² plotas). Fiksuotas 1,8–1,94 m storio kultūrinis sluoksnis. Jame aptikti radiniai datuojami XVI–XX a.

Šurfe 1 fiksuoti XIX a. pabaiga – XX a. pradžia datuojamas akmenų grindinys ir mūrinio pastato fragmentas. ***Šurfe 2*** fiksuotas XIX a. pabaigos – XX a. pradžios akmenų grindinys. Abiejuose šurfuose fiksuoti XVII–XVIII a. kultūriniai sluoksniai su gausiais radiniais. Šurfe 2 aptikti iš akmenų krauti pamatai. Tai greičiausiai vieno ar kelių nedidelių medinių pastatų pamatai. Pagal aplinkoje aptiktus radinius jie datuojami XVII–XVIII a. Šurfuose kultūrinio sluoksnio apačioje fiksuotas iki 12 cm storio horizontas su pavienėmis XVII a. keramikos šukėmis. Tai greičiausiai neintensyvaus apgyvendinimo (ariamų laukų) pėdsakai.

Archeologiniai žvalgymai vykdyti kasant dvi duobes (20,76 m² plote) sklype Šv. Stepono g. 31 ir šalia esančios Punsko gatvės važiuojamojoje dalyje. Žvalgymų metu fiksuoti XX a. datuojami kultūriniai sluoksniai.

The field survey and evaluation at Šv. Stepono St. 31

In 2008 a survey and evaluation was conducted at Šv. Stepono St. 31. 10.8 m² (2 test pits) were excavated and 20.76 m² surveyed. A 1.8–1.94 m thick cultural layer was recorded. Late 19th – early 20th-century stone paving and masonry wall fragments were discovered. 17th–18th-century cultural layers with abundant finds and stone foundations dating to the 17th–18th centuries were recorded.

Vitalija Veževičienė

Žvalgymai Vilniuje

K. Kalinausko ir J. Basanavičiaus gatvių sankirtoje, būsimo namo statybos vietoje žvalgytas 1400 m² plotas. Sklypas nepatenka į kultūros vertybės – Vilniaus senojo miesto vietos (A1610K) – teritoriją, tačiau jis yra vietinės reikšmės urbanistikos paminklo (UV70) teritorijoje. Užsakovui informavus archeologus apie žemės kasimo darbus, jie jau buvo pradėti. Didžiojoje sklypo dalyje žemės paviršius jau buvo nukastas, vietomis – daugiausiai R sklypo dalyje – iki 2 m gylio. Todėl žvalgymų tikslas buvo užfiksuoti esamą padėtį sklype bei prižiūrėti toliau vyksiančius darbus – įsitikinti, ar nėra susiformavusio archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio, surinkti radinius.

Žemės kasimo darbų metu pasiektas 7 m gylis. Daugeliu atveju visoje užstatomoje teritorijoje iki 4,2 m gylio fiksuotas 5–6 horizontų kultūrinis sluoksnis. Įžemis sklype pasiektas 3,3–4,2 m gylyje. Aptikti horizontai priskiriami laikotarpiui nuo XIX a. pabaigos – XX a. pradžios, kai, remiantis istoriniais duomenimis, pastatytas 3 aukštų mūrinis namas, kuris II Pasaulinio karo metu buvo nugriautas. Sklypo R ir P dalyje aptiktos šio namo liekanos – pamatų ir vidaus sienų fragmentai. R dalyje aptikti pamatai orientuoti Š–P bei PR–ŠV kryptimi, P dalyje – R–V bei PR–ŠV kryptimi. Sklypo V dalyje aptikti krosnies fragmentai, datuojami XIX a. pabaiga – XX a. pradžia.

Kultūriniame sluoksnyje įvairiuose horizontuose aptikta XVI a. pabaigai – XX a. būdingų radinių (daugiausia buitinės keramikos ir stiklo šukių). Ankstyvi radiniai į tirtus horizontus pateko iš anksčiau suardytų kultūrinių sluoksnių (greičiausiai statant namą XIX a.

pabaigoje – XX a. pradžioje). Nors žinoma, jog šio rajono ženklesnis užstatymas prasidėjo tik XIX a., tačiau šioje naujamiesčio vietovėje, iki XIX a. buvusiame priemiestyje su neintensyviu užstatymu, kultūrinis sluoksnis vietomis galėjo formuotis ir anksčiau (aptikta XVI a. II pusės kultūrinio sluoksnio pėdsakų), kadangi sklypas yra dviejų istorinių kelių, vedusių nuo miesto vartų, sankirtoje. Ankstyvesnio kultūrinio sluoksnio horizontų neužfiksuota.

Kalvarijų g. 2, numatomų komunikacijų tiesimo vietose atlikti archeologiniai žvalgymai, kurių metu buvo kasamos tranšėjos. Išžvalgytas 172 m² plotas.

Sklypo P dalyje, trasos 1 atkarpoje A fiksuoti XIX a. II pusės – XX a. kultūrinio sluoksnio horizontai, vietomis perkasti tiesiant požemines komunikacijas. Kultūrinis sluoksnis šioje vietoje yra 0,9–1,4 m storio. Sklypo PV ir V dalyje, trasos 2 atkarpoje B fiksuotas vėlesnių perkasimų iki 2,2 m gylio suardytas XVII a. II pusės – XX a. kultūrinis sluoksnis. Pjūvyje fiksuota XVII a. pabaigos – XVIII a. I pusės statybinės keramikos krosnies (aptiktos 2006 m.) aplinka. Priešingoje tranšėjos pusėje kultūrinio sluoksnio, datuojamo XIX a. pabaiga – XX a., storis siekė tik 65 cm. Tokį horizontų skirtumą beveik toje pačioje vietoje galima paaiškinti tuo, kad kiemo vietoje natūralus reljefas buvo niveliuotas, tad sluoksniai nėra išlikę. Šių darbų pėdsakai užfiksuoti kasant trasas.

Sklypo V dalyje 1,4–1,6 m gylyje aptikta pavienių žmonių kaulų iš suardytų kapų. Kartu su jais aptikta ir XVII–XIX a. datuojamų radinių, kas rodo, jog kapai greičiausiai buvo perkasti XIX a. pabaigoje, kai vyko reljefo lyginimo darbai. Apardyti kapai buvo aptikti ir ankstesnių tyrinėjimų metu. Kapai buvo datuoti XVII a. II puse, kai ši teritorija dar nebuvo užstatyta ir užimta amatininkų.

Į V nuo sklypo, Šnipiškių gatvės aptiktas kultūrinis sluoksnis taip pat siekia XVII a. II pusę – XVIII a. Trasos 1 atkarpoje D fiksuotos mūrinio statinio liekanos – namo vidus ir lauko sienos pamatai. Atidengtų fragmentų vieta bei lauko sienos kryptis (ŠR–PV) atitinka 1808 m. plane pažymėto pastato buvimo vietą. Pagal planus matome, kad pastatas stovėjo gana neilgai – XVIII a. II pusėje – XIX a. viduryje. Statinio viduje aptikta XVII–XVIII a. koklių, buitinės keramikos šukių. Kai kurie kokliai buvo nepanaudoti. Neatmetama galimybė, jog šioje vietoje, be pypkių (krosnies fragmentai rasti 2004 m.) ir statybinės keramikos (krosnies fragmentai rasti 2006 m.), buvo gaminami ir kokliai. Lauko sienos pamatai mūryti iš lauko akmenų ir klasicistinių plytų. Pastato viduje fiksuotos grindų, išklotų plytomis su braukomis, fragmentai. Likusioje trasos 1 dalyje – Šnipiškių gatvėje, arčiau Šv. Rapolo bažnyčios fiksuotas XIX a. pabaigos – XX a. kultūrinis sluoksnis.

Trasoje 2, prie pastato PV korpuso pamatų kasta iki 1,5 m gylio. Fiksuotas iki 1,4 m storio XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis. Atkarpoje D, prie korpuso ŠV galo pamatų fiksuotos mūro liekanos – XX a. nugriauto mūrinio priestato (kuris buvo prišlietas prie minėtojo korpuso) rūsio skliauto fragmentas, kurio plytos būdingos XIX a.

Sklypo R ir ŠR pusėje archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta. Šioje vietoje fiksuotas iki 20–25 cm storio XX a. kultūrinis sluoksnis.

Field surveys in Vilnius

1400 m² were surveyed at the intersection of K. Kalinausko and J. Basanavičiaus Sts. The earthwork was begun prior to the investigation. A 3.3–4.2 m thick cultural layer dating to

the late 19th – early 20th century was noted. Fragments of building foundations and stoves dating to the late 19th – early 20th century were discovered. Finds characteristic of the late 16th–20th century were found.

172 m² were surveyed at the site of trenches dug at Kalvarijų St. 2. A destroyed cultural layer from the second half of the 17th–20th century was recorded. Isolated human bones from destroyed graves dating to the second half of the 17th century were discovered. The remains of a structure from the second half of the 18th – mid-19th century were found. Sherds of 17th–18th century stove tiles and household pottery were discovered. It is thought that the stove tiles could have been manufactured at this site.

Ingrida Vosyliūtė

Žvalgomieji tyrinėjimai Maironio g. 19

2008 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų Vilniuje, Maironio g. 19, metu vandentiekio tiesimo vietoje ištirti trys 6–7,3 m² dydžio šurfai 1–3. Ištirtas bendras plotas – 19,3 m². Šurfai kasti pastato kiemo PV dalyje ir priešais jo R fasadą.

Teritorijoje fiksuotas 2,3–2,7 m storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė nuo 6 iki 14 horizontų. Įžemis nebuvo pasiektas dėl aukšto ir greitai kylančio gruntinio vandens lygio, kuris šurfe 1 pasiektas 1,77 m gylyje (H_{abs} 97,43 m), šurfuose 2 ir 3 – 2,36 m gylyje. Archeologiškai vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai fiksuoti šurfe 1 ir šurfo 2 V dalyje. Konstatuota, kad kultūrinis sluoksnis teritorijos R dalyje yra suardytas XX a. II pusėje, vykdant komunikacijų tiesimo ir šiluminės trasos įrengimo darbus.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu nustatyti penki sklypo ir jo artimiausios aplinkos raidos etapai. Pradiniame etape teritorija buvo neurbanizuota ir pelkėta. Dėl duomenų stokos etapo chronologiniai rėmai tiksliai neapibrėžiami, tačiau galima teigti, kad jis tęsėsi iki XIX a. pradžios. Šiam etapui priskirtas teritorijos PV dalyje, pastato 19 kieme (šurfo 1 aplinka) atidengtas ankstyviausias ir žemiausiai glūdintis (nuo H_{abs} 96,84–96,56 m iki H_{abs} 96,50 m) horizontas. Tai yra 6–34 cm storio rudos žemės sluoksnis be radinių ir kitų žmogaus veiklą liudijančių požymių.

Antrajam raidos etapui (XIX a. I pusei) priskirtas kultūrinio sluoksnio horizontas taip pat fiksuotas teritorijos PV dalyje (šurfo 1 aplinka), 1,66–1,98 m gylyje (nuo H_{abs} 97,54–97,22 m iki H_{abs} 96,84–96,56 m). Tai 36–90 cm storio pilkos žemės horizontas, kuriame buvo gausiai išlikusių įvairių smulkių medienos atliekų (nuoskalų, atraižų, drožlių, skiedrų ir t. t.). Šiuo laikotarpiu vietovėje nebuvo užstatymo, tačiau medžio atliekos horizonte liudija šioje arba aplinkinėje teritorijoje vykusį medžio apdirbimą (lentpjūvė ar kt.).

Trečiajame raidos etape, nuo XIX a. vidurio iki XX a. pradžios, pelkėta dabartinės Maironio gatvės teritorija pradėta urbanizuoti. Buvo statomi mūriniai ar pusiau mūriniai statiniai. Urbanizacijos proceso metu formavosi XIX a. II pusės žemės paviršius su pavienėmis smulkiomis statybinėmis atliekomis, gyvulių kaulais bei buitinės keramikos fragmentais. Jis atidengtas šurfe 1, 1,14–1,72 m gylyje (H_{abs} 98,06–97,48 m). Tuo metu (XIX a. pabaigoje) Maironio gatvėje buvo pastatytas dabartinis pastatas 19. Su jo statyba sietini šurfo 2 apatiniai (pasiekti 1,89–2,2 m gylyje, H_{abs} 96,21–